

Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd

Föreslagen ändring mot tidigare lydelse markerad med **röd text**

Innehåll

Inledning	3
Mål och syfte.....	3
Avgränsning	3
Målgrupper.....	3
Uppföljning	3
Lagstiftning och nationell styrning	3
Uppdraget ekonomiskt bistånd	4
Pröva rätten till ekonomiskt bistånd	4
Ekonomiska bistånd – försörjningsstöd och livsföring i övrigt.....	6
Kommunala processkartor och rutiner.....	7
Felaktiga utbetalningar.....	7
Viktiga perspektiv	8
Jämlikhet och jämställdhetsperspektiv.....	8
Våld i nära relationer.....	8
Barnrättsperspektiv	8
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens anvisningar till förvaltningen vid handläggning av ekonomiskt bistånd.....	8
Andrahandskontrakt.....	8
Deposition och förskottshyra	9
Hemlöshet - överenskommelse i Stockholms län	9
Hyresgaranti vid beviljad förtur.....	9
Utbetalning av ekonomiskt bistånd.....	9
Övriga anvisningar.....	9
Förmedlingsmedel.....	9

Inledning

Mål och syfte

Riktlinjerna ska tydliggöra Huddinge kommuns anvisningar för arbetet med handläggning av ekonomiskt bistånd. Riktlinjerna ersätter tidigare riktlinjer ”Bistånd enligt socialtjänstlagen - försörjningsstöd - ekonomiskt bistånd, HKF 7020”.

Avgränsning

Riktlinjerna utgör ett övergripande ramverk för handläggningen av ekonomiskt bistånd och nämndens anvisningar gällande verksamhetens uppdrag.

Riktlinjerna utgör ett komplement till socialtjänstlagen (SFS 2001:453 SoL) och associerade förordningstexter i den nationella styrningen samt det handläggarstöd som Socialstyrelsen i övrigt publicerar.

Målgrupper

Målgruppen för insatsen är Huddingebor i behov av ekonomiskt bistånd. Riktlinjerna riktar sig till ansvariga chefer och medarbetare för verksamheten som ansvarar för ekonomiskt bistånd.

Uppföljning

Riktlinjerna kommer att ses över vid behov och i samband med förändringar i nationell styrning.

Lagstiftning och nationell styrning

Socialtjänstens arbete regleras i lagar, förordningar, föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen. Den väsentliga lagstiftningen omfattar:

- Socialtjänstlagen (SoL)
- Förvaltningslagen (FL)
- Offentlighets- och sekretesslagen (OSL)
- Allmänna råd om ekonomiskt bistånd
- Föreskrifter och allmänna råd om handläggning och dokumentation för socialtjänsten

Till stöd för handläggningen publicerar Socialstyrelsens en handbok för ekonomiskt bistånd. Handboken syftar till att skapa ett rättssäkert och likvärdigt förhållningssätt för arbetet i kommunerna. Ett kompletterande stödmaterial finns även att hämta i Socialstyrelsens handbok för socialtjänstens dokumentation.

Utöver detta finns kunskapsstöd gällande olika teman på Kunskapsguiden.se. Mer information om Kunskapsguidens teman återfinns i de inledande kapitlen i Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd.

Varje kommun kan även besluta om riktlinjer för verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd. Dessa får dock inte ges företräde i förhållande till den rättsliga reglering som finns inom området.

Uppdraget ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd är samhällets yttersta skyddsnät för människor som inte själva kan tillgodose sina behov och är avsett att vara en tillfällig lösning. Alla människor ansvarar för sitt eget liv och sin försörjning. Rätten till bistånd, i enlighet med lagstiftningen, träder in efter det att alla möjligheter som finns för att klara sin försörjning är uttömda.

Socialtjänstens huvudsakliga uppgift inom ekonomiskt bistånd är att verka för att en persons försörjningssvårigheter blir så kortvariga som möjligt. Detta med fokus på att varaktigt kunna försörja sig själv och leva ett självständigt liv.

Arbete med ekonomiskt bistånd är ett tvådelat uppdrag:

- Stödja människor till självförsörjning.
- Pröva rätten till ekonomiskt bistånd under tiden.

Handläggningen ska byggas på respekt för den enskilde, vilket till exempel innebär att krav ska anpassas efter den enskildes individens förmåga och förutsättningar. En individuell bedömning ska alltid göras.

Socialtjänstens arbete omfattas av sekretess och utredningen baseras huvudsakligen på den enskildes samtycke till att genomföra utredningen och verifiera uppgifter. Det finns dock vissa sekretessbrytande bestämmelser i exempelvis socialtjänstlagen och offentlighets- och sekretesslagen som medför att uppgifter får inhämtas utan den enskildes samtycke. I 11 kap 11§ SoL ges socialtjänsten möjligheter att inhämta uppgifter från andra myndigheter som till exempel Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Vidare ges exempelvis sekretessbrytande bestämmelser i 10 och 12 kapitlet i OSL. Socialtjänsten omfattas av en skyldighet att lämna underrättelser vilket till exempel regleras i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och folkbokföringslagen.

Pröva rätten till ekonomiskt bistånd

Rätten till ekonomiskt bistånd regleras i 4 kapitlet i socialtjänstlagen, där också förutsättningarna för att beviljas bistånd beskrivs.

Reglerna i socialtjänstlagen innebär att var och en, i första hand, är skyldig att själv försöka tillgodose sina behov. Detta innebär att använda alla de möjligheter som finns för att själv klara sin försörjning. Ekonomiskt bistånd är samhällets yttersta skyddsnät för människor som inte själva kan tillgodose sina behov. Det ekonomiska biståndet ska i princip vara en tillfällig hjälp och det är bättre för sökande att klara sin försörjning på egen hand än genom bistånd. Socialtjänsten ska hjälpa sökande på så sätt att hen kan uppnå egen försörjning. Det är bland annat detta som menas med att biståndet ska utformas så att det stärker sökandes resurser att leva ett självständigt liv. Biståndet ska tillförsäkra en skälig levnadsnivå. Den skäliga levnadsnivån är inte fastställd till ett visst belopp och kan även innebära andra värden än pengar. I förarbeten till lagen sägs att nivån inte ska överstiga vad en person med låg inkomst i allmänhet har råd att kosta på sig.

Arbetslösa

Utredningen om vilka insatser som behövs för att nå självförsörjning utgår från en helhetsbild av personens resurser, försörjningshinder och stödbehov. Beslutade insatser kan till exempel vara att få stöd att komma ut i arbete eller att söka ersättning från annan myndighet. I de fall en person är arbetslös och bedöms vara arbetsför ställs krav på att denne ska stå till arbetsmarknadens förfogande. Kommunala arbetsmarknadsinsatser ges som stöd till självförsörjning i form av en heltidsplanering för deltagare. I det ingår exempelvis att delta i kompetenshöjande verksamhet, praktik och/eller studera svenska för att öka förutsättningarna att nå självförsörjning.

Sjukskrivna

En sökande som är sjuk ska styrka detta med läkarintyg. För att vara berättigad till bistånd ska sökande medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. Om personen kan ha rätt till sjukpenning ska en ansökan lämnas till Försäkringskassan. Om Försäkringskassan och sjukskrivande läkare gör olika bedömningar avseende arbetsförmåga ska Försäkringskassans bedömning gälla även för socialtjänsten. En individuell bedömning ska alltid göras. Det är arbetsförmågan som bedöms och inte sjukdomen i sig. I de fall en person har ett läkarintyg som inte godkänns av Försäkringskassan upprättas en planering tillsammans med personen i syfte att närma sig arbetsmarknaden, personen erhåller försörjningsstöd så länge hen följer planeringen.

Studerande

Arbetsförmedlingen har utvidgat målgruppen som kan studera med aktivitetsstöd. Bedömningen i dessa fall är att studierna på lång sikt leder till ökade möjligheter till självförsörjning. I de fall Arbetsförmedlingen har fattat beslut att studier ska utgöra en relevant arbetsmarknadsåtgärd för en arbetslös person och därvid beviljar aktivitetsstöd, godkänns eventuell ansökan om kompletterande ekonomiskt bistånd. Det förutsätter att personen i övrigt uppfyller förutsättningarna för bistånd. Förändringen är redan genomförd inom ramen för grunduppdraget. Med anledning av att detta inte finns reglerat i Socialstyrelsens handbok inkluderas det i riktlinjerna.

Individuell bedömning

Socialtjänstlagen förutsätter att det i varje enskilt fall görs en individuell bedömning av stödbehovet och omfattningen av det. Bedömningen ska präglas av ett helhetsperspektiv på sökande och hushållets totala situation. Behovsprövningen ska vara individuell och ta hänsyn till omständigheterna i det specifika fallet. Utgångspunkten vid den individuella bedömningen är vad som skiljer sökande från en låginkomsttagare i samma situation med hela kommunen som jämförelseunderlag. Även de krav som ställs på den biståndssökande ska anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar.

En individuell bedömning ska alltid göras med utgångspunkt i Socialstyrelsens handbok för handläggningen av ekonomiskt bistånd och verksamhetens processkartor och tillhörande rutiner.

I vissa fall saknas en tydlig vägledning i lag, socialstyrelsens handbok för handläggning av ekonomiskt bistånd eller verksamhetens processkartor och

tillhörande rutiner. I dessa fall behöver, med stöd av rättspraxis, en sammanvägd individuell bedömning göras med utgångspunkt i den enskildes behov.

Ekonomiska bistånd – försörjningsstöd och livsföring i övrigt

Ekonomiskt bistånd består av försörjningsstöd¹ och livsföring i övrigt.

Den del av försörjningsstödet som utgör riksnormen omfattar flera budgetposter. Kostnaderna för de olika posterna bygger på Konsumentverkets beräkningar av kostnaderna som respektive post är menad att täcka. Riksnormen fastställs av regeringen varje kalenderår. Följande poster ingår i normen:

- Livsmedel
- Kläder och skor
- Lek och fritid
- Barn och ungdomsförsäkring
- Hälsa och hygien
- Förbrukningsvaror
- Dagstidning och telefon

En ansökan kan omfatta flera saker exempelvis bistånd till riksnorm, hyreskostnad, kostnader för kollektivtrafik och medicin. En helhetsbedömning av den enskildes eller hushållets totala situation ska alltid göras. Utgångspunkten för utredningen är skälig levnadsnivå. För utgifter utöver riksnormen behöver socialtjänsten göra en individuell bedömning av vad som bedöms vara skäliga kostnader för individen. Detta kan till exempel vara flyttkostnader, fritidsaktiviteter för barn och hemutrustning.

Den ekonomiska utredningen innebär att beräkningar görs av inkomster och utgifter med stöd av inkomna handlingar. I samband med detta sker kontroller av underlagen bland annat via digitala tjänster, som exempelvis tillhandahåller uppgifter om tillgångar i hushållet, och ibland via hembesök. Vid hembesök får socialtjänsten utöver verifikation av inlämnade underlag och uppgifter ibland

¹ Regleras i 4 kap § SoL

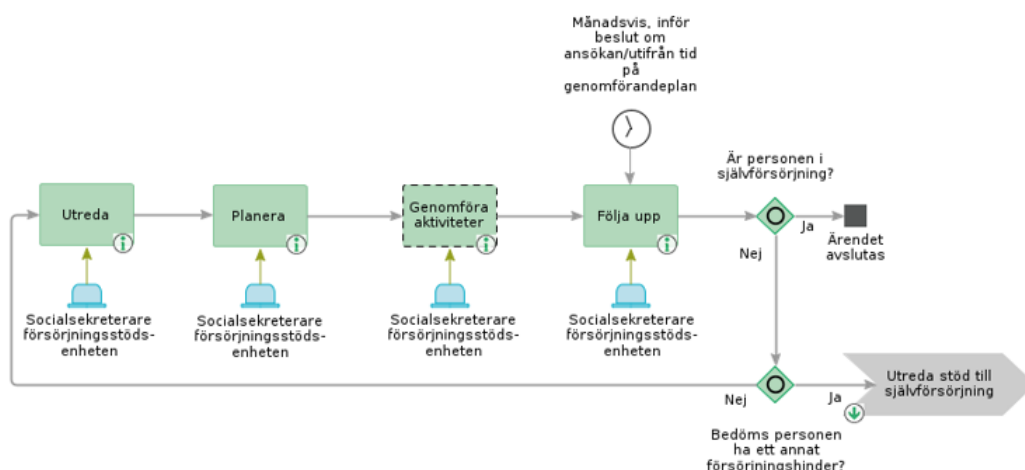
också kännedom om att sökanden har ett bredare stödbehov än vad som framkommit genom inlämnade underlag och vid den tidigare handläggningen.

Kommunala processkartor och rutiner

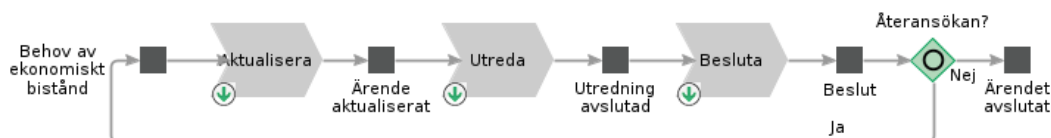
I Huddinge kommun tydliggörs uppdraget gällande handläggning av ekonomiskt bistånd i processkartor. Till processkartorna finns vid behov aktivitetsbeskrivningar och tillhörande rutindokument.

Ekonomiskt bistånds huvudprocesser

Stöd till självförsörjning

Utröda rätten till bistånd

Felaktiga utbetalningar

Utgångspunkten är att felaktiga utbetalningar i första hand ska förebyggas.

Felaktiga utbetalningar kan uppstå till följd av att den sökande medvetet eller omedvetet lämnar oriktiga uppgifter eller genom misstag från socialtjänsten eller andra myndigheter.

I de fall felaktiga utbetalningar har skett görs en utredning. Biståndet återkrävs med stöd av 9 kap 1 § socialtjänstlagen, i de fall utredningen visar att det finns grund för det. Socialtjänsten har dessutom en skyldighet att göra en polisanmälan om det finns misstanke om bidragsbrott enligt bidragsbrottslagen.

När det finns misstanke om felaktiga utbetalningar hos annan myndighet har socialtjänsten en underrättelseskyldighet enligt lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Detsamma gäller för andra myndigheter som har en underrättelseskyldighet i förhållande till socialtjänsten.

Arbetsättet beskrivs utförligare i Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd.

Viktiga perspektiv

Jämlikhet och jämställdhetsperspektiv

Alla Huddingebor har rätt till god service, gott bemötande och att behandlas på lika villkor. Diskriminering inom handläggning, beslut och insatser till stöd för den enskilde är förbjudet enligt lag.

Inom handläggningen av ekonomiskt bistånd innebär detta bland annat att individens egna förutsättningar att nå egen försörjning ska uppmärksammas. I de fall det finns två vuxna individer i ett hushåll är det därför viktigt med en individuell planering för egen försörjning för båda parter.

Våld i nära relationer

Att upptäcka våldsutsatthet och stödja de utsatta är arbete viktigt inom verksamheten ekonomiskt bistånd. Enligt socialtjänstlagen ska socialtjänsten särskilt beakta de som är eller har varit utsatta för våld. Som ett stöd i arbetet med att ställa frågor som möjliggör för sökande att berätta om eventuell våldsutsatthet kan Socialstyrelsens standardiserade bedömningsmetod FREDA användas. Arbetet beskrivs vidare i verksamhetens rutiner och på Kunskapsguiden.se.

Barnrättsperspektiv

Vid handläggningen av ekonomiskt bistånd ska barnets perspektiv synliggöras och beaktas. Vid beslut och åtgärder som direkt eller i förlängningen berör barn ska barnets bästa beaktas och socialtjänsten ska dokumentera på vilket sätt det har skett, oavsett om det är avgörande för beslutet eller inte. I de fall ett beslut bedöms få påtagliga konsekvenser för ett barn ska en barnkonsekvensanalys göras.

Ekonomiskt bistånd är utformat för att vara ett tillfälligt stöd under en begränsad period. Att uppmärksamma barnets situation är därför av särskild vikt när hushållet har långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.

Arbets sättet beskrivs vidare i Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd och i processkartorna med tillhörande rutiner.

Gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens anvisningar till förvaltningen vid handläggning av ekonomiskt bistånd

Här beskrivs de områden som inte regleras i nationell styrning och som påverkar målgruppen som är i behov av ekonomiskt bistånd.

Andrahandskontrakt

~~Ekonomiskt bistånd beviljas inte till hyreskostnader för otillåtna andrahandskontrakt². Uppdraget beskrivs vidare i verksamhetens rutiner och processkartor.~~

² GAN 2021/523, beslut i GAN 8 september 2021.

Deposition och förskottshyra

Ekonomiskt bistånd kan efter en individuell bedömning, beviljas till deposition eller förskottshyra under förutsättning att det är den enda möjligheten för den enskilde att få tillgång till en bostad. Förskottshyra beviljas för högst två månader.

Hemlöshet - överenskommelse i Stockholms län

I 2 kap. 1 § socialtjänstlagen tydliggörs att det är den kommun som en person bor och vistas i som är ansvarig för insatser inom ramen för nämnda lagstiftning. Vid hemlöshet kan en stadigvarande bostadsort vara svår att klarlägga. I Stockholms län finns personer och familjer som saknar stadigvarande boende och flyttar mellan kommunerna i länet.

För att underlätta handläggningen har *Storsthlm* arbetat fram en överenskommelse som underlättar bedömningen av vilken kommun som bör ses som vistelsekommun. Huddinge kommun har antagit överenskommelsen³.

Överenskommelsen började gälla 1 september 2020 och gäller till dess att den sägs upp eller omförhandlas. Kommuner har en uppsägningstid på sex månader.

Hyresgaranti vid beviljad förtur

I Huddinge kommun finns möjlighet att ansöka om förtur till bostad i det kommunala bostadsbolaget. I de fall en person beviljas förtur men inte godkänns som hyresgäst kan bistånd beviljas till hyresgaranti enligt 4 kap 2 § socialtjänstlagen. Det gäller för de personer som inte godkänts som hyresgäst på grund av otillräckliga inkomster eller har betalningsanmärkningar. Hyresgarantin beviljas direkt till bostadsbolaget för den sökande. Beslutet ska vara tidsbegränsat och gäller under högst ett år från och med datum för kontraktsskrivande.

Utbetalning av ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd utbetalas som huvudregel till båda vuxna i ett hushåll⁴.

Övriga anvisningar

Förmedlingsmedel

När en enskild person inte klarar att på egen hand sköta sin ekonomi trots tillräckliga inkomster kan socialtjänsten erbjuda en särskild insats, *förmedlingsmedel*. Insatsen innebär att kommunen stödjer den enskilde med den löpande handläggningen av ekonomiska transaktioner det vill säga bokför inbetalningar, betalar räkningar och portionerar ut kontanter. Insatsen är en kostnadsfri service och den vilar på ett förtroende från den enskildes sida eftersom den enskilde, genom fullmakt, överlåter att dennes inkomster betalas till kommunen.

I Huddinge kommun sker utredning och beslut om insatsen inom försörjningsstödsenheten.

³ För GAN 2020/347, beslut i GAN 15 juni 2020.

⁴ GAN 2021/517, beslut i GAN 8 september 2021.

Insatsen ska bara användas under en begränsad tid, vilket vanligtvis sker i avvaktan på andra lösningar så som förvaltare eller god man.